

สาละวิน

ไม่มีวันลาก่อน

ตอนที่ 2

■ แม่น้ำสาละวิน ถึงแล้วเว้ย!!!!

“นั่นไงสาละวิน ยะฮู้ววววววว!” ผมตะโกนลั่นรถ ปล่อยพวงมาลัยชูมือชูไม้ “ฮู้วววว” เสียงเจ้าท่อกทอนประสานเสียง “ถึงแล้วโว้ยยยยยยย”

แล้วเราก็จอดรถลงไปถ่ายรูปกัน มองลงไปด้านล่างมีเมืองเล็กๆอยู่เมืองหนึ่ง “นั่นไม่ใช่แม่สามแลบนะ” ผมถามบักท่อก “ไม่น่าใช่นะ” มันตอบ “เมื่อไหร่เห็นป้ายชื่อไรไม่รู้” เราถ่ายรูปเสร็จก็เลยไปกันต่อจากถนนลาดยางเนาะๆ ทางกลายเป็นถนนดินแยะขึ้นเรื่อยๆ แคบลงเรื่อยๆ “ผิดแล้วเนาะ” ผมเอ่ยขึ้น “กูก็ว่า” บักท่อกเห็นด้วย ก็เลยกลับรถไปถ่ามทาง จึงรู้ว่าทางเส้นหลักเข้าแม่สามแลบพั่งอยู่ ต้องลงทางเปี่ยงวิ่งไปตามลำธาร เราก็เลยลงทางเปี่ยงวิ่งไปตามลำธารที่ไม่ลื่นนัก แต่ก็พอได้สนุกกับกิจกรรม off-road จนถึงลำธารสุดท้ายเราก็เลยจอดรถ ยังความพอใจให้กับเจ้าท่อกเป็นอย่างมาก เพราะมันต้องทนฟังเพลงหนังซีรีส์เกาหลี Princess hours ที่ผม

บังเอิญได้ฟังจากแผ่น MP3 เดือนที่ซื้อมาจากแม่สอดรอบที่สิบเข้าไปแล้วกรรมัง “ฟังก็ไมรู้เรื่องฟังอยู่ได้” มันว่า “ฟังไมรู้เรื่องแต่ชอบทำนองเว้ย ฟังดูก็รู้ว่าคุณร้องเค้ามีความสุข ซาร่าเง้งฮาไยว” ผมร้องตามก่อนที่บักท่อกจะดับเครื่องยนต์ ระหว่างรอคณะหลังเราคว่าอุปกรณ์จับปลา กะว่าจะสำรวจดูปลาฆ่าเวลาแต่เดินยังไม่ทันถึงน้ำ รถคันอื่นๆก็ตามมา เราเลยลองขี้ห่าปลาดูบริเวณใกล้ๆ ก็ไม่พบอะไรตื่นเต้น ก็เลยออกเดินทางสู่ท่าเรือแม่สามแลบกันต่อ ในที่สุดผมก็จะได้สัมผัสกับแม่น้ำสาละวินแล้ว!

ที่ทำเรือเป็นหัตถกรรมที่มีตลิ่งค่อนข้างชันจะลงไปที่จอดเรือต้องค่อยๆไต่ลงไปตามผาหินเดี่ยวๆ สัมภาระแต่ละคันเยอะมาก น้ำใจจึงเห็นกันตอนขนของขึ้นเรือนี้แหละ ว่ากันจริงๆแล้วออกทริปแบบนี้ใครมีน้ำใจไม่มีน้ำใจ เป็บเดียวก็รู้ พวกยกของตัวเองเสร็จก็ไปนั่งจ้องที่ร่มในเรือก็มี พวกยกของตัวเอง

Eutropiichthys burmanicus

Barilius infra fasciatus

Cabdio morra

Osteobrama feae

Osteobrama alfrediana

Ompok bimaculatus

Amblyceps platycephalus

Botia histrionica

Glyptothorax dorsalis

Mystus pulcher

Mystus rufescens

Mastacembelus alboguttatus

Silonia silondia

Schistura alticlista

Rita sacerdotum

Schistura maepaiensis

Hemibagrus microphthalmus

เสร็จมาช่วยคนอื่นและส่วนรวมต่อก็มี พวก
ไม่ยกของตัวเองรอให้คนอื่นยกให้ก็มีไม่ยก
บนออกอากาศ เอาเป็นว่าในที่สุดสัมภาระก็
ลงเรือไปหมด รถต้องเอากลับขึ้นไปจอดข้าง
บน แต่รถบางคันมีปัญหาขึ้นเนินทรายกลับ
ขึ้นไปไม่ได้ ก็เลยตกลงกันว่าจะกลับมาแก้
ปัญหาที่หลัง ตอนนี้อรก็เลยจอดเรียงกันอยู่
ที่หาดทรายด้านล่างนั่นแล

แม่น้ำสาละวินช่วงนี้ไหลแบ่งเป็น
พรมแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศ
พม่า ก่อนที่จะหลบฉากไหลออกจากพรมแดน

ที่บริเวณสบเมย หรือบริเวณที่แม่น้ำเมยไหลลง
สู่แม่น้ำสาละวิน เป้าหมายของเราคือหาดทราย
บริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเมยที่บริเวณ
หมู่บ้านสบเมยนี้แหละ เรือหางยาวลำใหญ่สาม
ลำแล่นตามน้ำลงไปเรื่อยๆ แม่น้ำวันนี้เป็นสี
กาแฟขุ่น น้ำลดลงบ้าง จนเห็นขอบหินสองฟากฝั่ง
ที่มีรอยน้ำกัดเซาะสวยงาม และหาดทรายที่บาง
แห่งดูแปลกตา เป็นเนินโค้งและไล่ระดับราวกับ
ที่นั่งโรงละคร เห็นแล้วก็ไม่ยากคิดว่าความ
สวยงามแปลกตาพวกนี้กำลังจะจมอยู่ใต้น้ำไป
ตลอดกาล

Clupisoma prateri

salmostoma sardiniella

Cabdio morra

Parambassis ranga

Labeo harbus burmanicus

Labeo curchius

Caelatoglanis zonatus

Gagata gasawyu

Hypsibabus salweenensis

Acantopsis spectabilis

Pangio pangia

Lepidocheilichthys micropogon

“ป่าพม่าไม่เป็นระเบียบเลยอะ ดูป่าไทยเรียงแถวตรงแนวเลย” ใครสักคนแซวขึ้น พุดประชิดถึงป่าธรรมชาติฝั่งพม่า กับฝั่งประเทศไทยที่เป็นป่าสักปลูกเรียงตรงแนว “เฮ้ยไปวิจารณ์พม่า เดี๋ยวหะะ น้ำท่วมบ้านอีกหรือเอ็ง” คราวนี้นั่นใจได้ว่ามาจากฝั่งทิมบ้านโป่ง เพราะยังจำกันได้เมื่อคราวนายกฯ ไทยพุดถึงประเทศพม่ากรณีของ ชาน ซูจี แล้วจู่ๆ แก๊ซจากฝั่งพม่าที่ต้องส่งมาผลิตกระแสไฟฟ้าที่บ้านเราก็ตกไปเสียตื้อๆ ส่งผลให้เราต้องเปิดเขื่อนสองเขื่อนใหญ่ฝั่งแม่น้ำแม่กลองเร่งผลิตกระแสไฟฟ้าจนน้ำไหลบ่าท่วมบ้านริมสองฝั่งจังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี (นี่คือความมั่นคงทางพลังงานของประเทศไทย?) แต่ไม่ใช่ฝั่งไทยจะมีแต่ป่าปลูก จริงๆ แล้วริมแม่น้ำสาละวินหลายๆ ช่วงก็เป็นป่าอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ต้นใหญ่ๆ ให้น้ำประทับใจมากเช่นกัน

จุดหมายของเราอยู่ที่สบเมย จุดบรรจบระหว่างแม่น้ำเมยกับแม่น้ำสาละวิน ทRAYที่สองแม่น้ำช่วยกันพัฒนาดักตะกอนอยู่ตรงสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ กลายเป็นหาดทรายใหญ่ หน้าแล้งแบบนี้ ระดับน้ำลดต่ำลงกว่าเนินทรายมาก ทางด้านแม่น้ำสาละวิน

พอจะเป็นเนินลาดเอียงบ้าง แต่ฝั่งแม่น้ำเมยที่ไหลเชี่ยวกราก เสาเอาหาดทรายแหวกเป็นหน้าผาชันดึก สูงต้องมีเกือบ 2.5-3 เมตร พวกเราขนของลงจากเรือแล้วเลือกทางเดินที่กันตามใจ ผมงกับทอกและชาวคณะส่วนใหญ่เลือกได้ที่หน้าผา

แนวหินสวยๆ ริมฝั่งแม่น้ำสาละวิน ถ้ามีการสร้างเขื่อนก็คงไม่ได้เห็นอีกแล้ว

- มองจากด้านบนของสบเมย แม่น้ำเมยอยู่ทางซ้าย แม่น้ำสาละวินอยู่ทางขวา เห็นตีนทิวเขาเรียงรายกันอยู่ริมน้ำฝั่งแม่เมย

- ธิลาฯ

- บรรยากาศการตีอวนที่อ่าวแห่งหนึ่ง
- แปลงพืชของคุณป้า

ทรายริมแม่น้ำเมย กระจ่างตรงนี้วิวสวยที่สุด นอนชมวิวแม่น้ำสองสีและเสียงน้ำไหล หารู้ไม่ว่าเราคิดผิดมหันต์ เรากะตั้งเต็นท์ห่างออกมาสัก 10 เมตร เพื่อไว้กันทรายถล่ม คณะอื่นก็ตั้งกันอยู่ในแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีกลุ่มบ้านโป่งที่ทางเดินที่กันอยู่ทางฝั่งแม่น้ำสาละวิน และกลุ่มน้องๆหลายๆของมูลนิธิพิทักษ์ที่มีประสบการณ์กว่าเพื่อนหนีไปตั้งเต็นท์ด้านในฝั่งริมเขา

จัดการของเรียบร้อย ผมกับทોકก็คว่ำอุปกรณ์หาปลาไปลุยกันที่แม่น้ำเมย ผมถือสวิงอันเล็กๆไป ส่วนทોકก็ใช้แหอันเดิม เราเลือกสำรวจกันตรงจุดที่เป็นแก่งเล็กๆริมฝั่งน้ำไหลไม่แรงนัก แต่น้ำแปลกใจที่ไม่เจอปลาอะไรเลยสักตัวเดียว จะดำน้ำดูก็ได้เพราะน้ำไม่ใสเท่าไร เมื่อแม่น้ำเมยไม่มีอะไรให้สำรวจ เราก็เลยหงอย เพราะแม่น้ำสาละวินใหญ่และลึกเกินไปที่เราจะสำรวจได้ด้วยอุปกรณ์เล็กๆ คงต้องรอวันใหญ่พรั่งนี้ และอีกวิธีก็คือตกเอา ซึ่งประสบการณ์การตกปลาที่แม่น้ำสาละวินของผมจะสรุปได้ดังนี้

ตอนเตรียมอุปกรณ์ที่บ้าน – ไม่กดหมู Rita ก็สังกะวาดยักษ์ *Silonia* ขอตัวสักสองเมตรพอ

ตกไปได้สัก 1 ชั่วโมงยังเงียบ – ปลาตกค้างสาละวินมากินหน่อย
ตกไปได้สัก 2 ชั่วโมงยังเงียบ – ปลาตกหัวเสียมกก็ยังดี มากินเร็ว
ตกไปได้สัก 3 ชั่วโมงยังเงียบ – เอ้าแซงสาละวินสักตัวก็ยังดี
ตกไปได้สัก 4 ชั่วโมงยังเงียบ – สังกะวาดน้อยจำอยู่ไหนมาปอบใจหน่อย
ตกไปได้สัก 5 ชั่วโมงยังเงียบ – สายสะดุดก็กกๆ ผมวัดฉับเต็มเหนี่ยว ปลายสายมีแรงตึง ดินสะบัดเล็กน้อย “ได้แล้วเว้ย” ผมประกาศกร้าว กระจ่างน้ำหนักประมาณนี้ ใหญ่กว่าสังกะวาด ต้องไม่พันพวกปลากดเล็กๆแน่ มือป่นรอกยิกๆ “พี่ๆสายผมไปพันสายพี่” น้องคนที่นั่งตกอยู่ข้างๆสะกิด ผมหมดอารมณ์สาวขึ้นมาเบ็ดพันกันวุ่น ที่หนักเมื่อก็ตะกั่วน้องเค้า...เอาพะได้มันส์พักหนึ่งก็ยังดี

ตกไปได้สัก 6 ชั่วโมงยังเงียบ – นอนดีกว่าพรั่งนี้รื้อต๊อวน...
แต่ช่วงกลางคืนก็ไม่ได้ถึงกับผิดหวังไปเสียหมด เพราะการเหวี่ยงแหไปตามหาดทรายของทีมงานบ้านโป่ง ทำให้ผมได้ปลาเป้าหมายมาถ่ายภาพถึงสองชนิด ชนิดแรกเป็นปลาแปบยาว ปลาของกลุ่มแม่น้ำแถบนี้ที่ผมตามหามาหลายปีแล้วแต่ไม่ได้ตัวสักที มันไม่ได้เป็นปลาหายาก แต่ส่วนหนึ่งเพราะมันเป็นปลาที่บอบบางเกินกว่าที่จะหอบหิ้วไปไหนได้ไกล มันจึงไปไม่เคยถึงตลาดปลา จะถ่ายภาพตัวเป็นๆ ก็คือต้องมาจับโดยละม่อมแล้วก็ถ่ายกันสดๆตรงนั้น ผมเตรียมตัวมาถ่ายภาพด้วย ดิดปัญหาที่

น้ำ ผมลงทุนเดินหิ้วตุ๋นลุยหาดทรายไปหลายร้อยเมตร เพื่อไปตักน้ำมาจากฝั่งแม่น้ำเมย แต่น้ำก็ใสไม่พอให้ถ่ายภาพได้ พ้นซ้ายหันขวา เจอถึงน้ำกินเลยแอบมัมของเจ๊จิตมาเติมตุ๋น ก็เลยได้ถ่ายปลาแปบยาวตัวน้อย สมใจ ปลาอีกชนิดที่ดูจะซุกซมเป็นพิเศษคือสังกะวาดสาละวิน ซึ่งตกขึ้นมาได้ 2-3 ตัว แต่ปลาที่ตกได้สภาพไม่ดีเท่าไร จึงต้องหวังลุ้นจากแห ซึ่งในที่สุดก็ได้ตัวสภาพดีมากๆ มาถ่ายภาพอีกหนึ่งตัว เป็นอันว่าผมได้ภาพปลาใหม่สองภาพ โดยเป็นปลาฝีมือคนอื่นล้วนๆ สำหรับคืนนี้ ผมเก็บเบ็ดแล้วมุดเต็นท์เข้านอนตอนห้าทุ่มกว่า แล้วก็หลับไปด้วยความเหนื่อยอ่อน

น่าจะสักตี 2 กว่าๆ “ไอน์ฉนด์ตื่นเฮ้ย” เสียงบักทોકดังมาจากนอกเต็นท์ มือมันก็เขย่าเต็นท์ผมดังพื๊พพื๊ ตอนตื่นแรกๆ ก็ยังงงๆ พอตั้งสติได้ มุดเต็นท์ออกมาถึงเห็นว่าแม่เมยกัดเซาะชายฝั่งหาดทรายของพวกเรา จากที่กะเผื่อไว้เป็นสิบเมตร ตอนนี้อยู่ห่างเต็นท์ของกระผมไม่ถึง 2 เมตร ผมเกาหัวแกรก ลากเต็นท์ตัวเองห่างจากชายฝั่งอีก 20 เมตร กระจ่างเป็นระยะปลอดภัยแล้ว ก็มุดเต็นท์ไปนอนต่อ เสียงบักทોકทำอะไรไม่รู้ก็อ๊อกๆแก๊กๆอีกสักพักแล้วผมก็หลับไปอีก

ตื่นเช้าขึ้นมามี 2 คติรอผมอยู่ คติที่ 1 บักทોકมันหาว่าผมกินแรง ลากเต็นท์ตัวเองหนีเสร็จ ของส่วนรวมพวกกล่อ่งเสปียง อุปกรณ์จับปลาไม่ช่วยมันชน เรื่องนี้ผมแก้ตัวว่าง่วง ไม่รู้ตัว ขาดสติ แต่ก็ยังต้องเสียเสปียงขนมปังกรอบกับแยมลูกหม่อนให้มันเป็นค่าขนย้าย คติที่สอง “ใครเอาน้ำกินไปทำอะไรเนี่ย เหลือนิดเดียวเอง” เป็นเสียงเจ๊จิตดังมาจากทางเพิงหมาแหงนเล็กๆที่เรายึดไว้เป็นสถานที่ทำครัว ผมเงียบไม่ตอบเด็ดขาด แต่น้ำที่ใช้ถ่ายภาพปลาเมื่อวาน เก็บไว้ในถุงอย่างดี เมื่อวันนี้ใช้ต่อ

ตอนเช้าแบบนี้หมอกขาวลอยเรี่ยภูเขาสลับซับซ้อนริมแม่น้ำเมยฟากตรงข้ามกับ

ป่าฝั่งไทยริมแม่น้ำสาละวินก็มีต้นเบี๊ยะๆให้ดูเหมือนกัน

- เจอเรือหาปลาลำนี้จอดอยู่ที่อ่าวแห่งหนึ่งที่เราไปแวะซื้อขนม อุปรกรณ์ก็เห็นคืออุปรกรณ์ซื้อปลาขนาดใหญ่ (พิศณุภมัย)
- คุณกิตติพงษ์กับปลากดหัวเสียมตัวเขื่อง

หาดทราย มองเผินๆเหมือนภาพวาด ในนิยายจิน มองไปด้านหลัง ป้ายที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคปักไว้สูงขึ้นไปบนเขา อีกหลายสิบเมตร แสดงจุดที่น้ำจะท่วม ถึงถ้าหากมีการสร้างเขื่อนยังอีกในเขตประเทศพม่า เขาสวยๆพวกนี้คงขาดเสน่ห์ไปไม่น้อย หลายคนตื่นกันแล้ว แปร่งฟันบ้าง ล้างหน้าบ้าง ส่วนบักทอก

หลังจากบ่นเสร็จก็ตกเป็นทาสของสารคาเฟอีน ต้องเดือดร้อนนั่งตม่น้ำกินกาแฟ ส่วนผมแพ้คาเฟอีนกินแล้วปวดหัวก็เลยสบายไปไม่ยุ่งยาก เห็นเพื่อนมันนั่งตม่น้ำแล้วอดนึกไปถึงเพื่อนกะเหรี่ยงที่สังขละบุรีไม่ได้ หมอนี่ก็ติดกาแฟเหมือนกัน แต่พิธีตรองน้อยกว่าเยอะ ตื่นเช้าขึ้นมาพวกก็เปิดฝาดักผงใส่ปากเสียหนึ่งช้อนพูนแล้วก็กลืนน้ำตามลำคอ “กินไหม” พวกเคยชวน ยืนมาให้ผมช้อนหนึ่ง แต่ผมรีบปฏิเสธ

“รู้ป่าว ว่าทำไมหมอกถึงขาว” ใครคนหนึ่งถามขึ้นตอนที่ผมเดินไปใกล้ๆกับเต็นท์ที่หมู่บ้านโป่งเพื่อสอบถามว่าเมื่อคืนได้ปลาอะไรเพิ่มเติมไหม ขณะที่ผมกำลังนึกประมวลคำตอบประมาณว่าหมอกเกิดจากหยดน้ำขนาดเล็กจำนวนมากที่สะท้อนแสงอย่างไม่เป็นระเบียบ เสียงเดิมก็ซิงเฉลยเสียก่อน “หมอกมันหงอย” เรียกเสียงฮาได้ทั้งหาด

หาดทรายโค้งมีเขื่อนเหมือนที่บั้งโรงละคร

■ บักกอกิลากี่แม่น้ำสาละวิน

ผมใช้เวลาว่างในช่วงรออาหารเช้า ขึ้นไปเดินเล่นในหมู่บ้านสบเมย แต่ก็เดินไปได้ไม่กี่ไกลเท่าไร เพราะบ้านแต่ละหลังอยู่ห่างกันมาก ขากลับคุณป้าชาวบ้านเดินนำผมลงไปก่อน แก่ถือพร้าถือตะกร้ามาด้วยเพื่อมาดูแลแปลงผักที่ปลูกไว้บนหาดทรายด้านล่าง การปลูกผักริมตลิ่งในหน้าน้ำลงแบบนี้ เป็นวิถีชีวิตที่เห็นได้ง่ายตามริมฝั่งแม่น้ำขนาดใหญ่ทั่วไปที่มีการไหลเป็นฤดูกาลตามธรรมชาติ ในหน้าน้ำ น้ำจะพัดพาเอาดินตะกอนที่มีแร่ธาตุดีๆ มาสะสมไว้ ปลูกผักแบบนี้ไม่ต้องใช้ปุ๋ยผักก็งามได้ คนขับเรือของเราสองคน เดินขึ้นมาขอซื้อผักของป้าไปกันคนละถุงใหญ่ พี่ธีรต้องไม่ต้องมาก ถือถุงพลาสติกมาใบหนึ่งก็เลือกกันจนเต็มถุง แล้วก็จ่ายเงินกันง่ายๆ ไม่ต้องชั่งด้วยซ้ำ ป้าสูบไปป์ไป ก็ใช้พร้าถากพวกวัชพืชไปเรื่อย ชีวิตดูมีความสุขและเรียบง่ายดี แต่ตำแหน่งที่ป้าปลูกผักอยู่นี้ จะถูกน้ำท่วมจมไปตลอดกาลหรือไม่ก็ขึ้นๆ ลงๆ ไม่เป็นฤดูกาล ถ้าหากมีการสร้างเขื่อนฮัจจี

พูดถึงเขื่อนแล้ว จริงๆ โครงการนี้เป็นหนึ่งในเหตุผลที่ทำให้ผมโดนงานมาสาละวินในคราวนี้ เพราะอยากจะได้สัมผัสแม่น้ำสายอิสระสายนี้สักครั้งก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อน หลายคนสนับสนุนการสร้างเขื่อน ให้เหตุผลว่าประเทศเรามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความต้องการใช้ไฟฟ้าก็มากขึ้นเรื่อยๆ ไม่ให้สร้างเขื่อนแล้วจะอย่างไร? ก็จริง แต่เคยรู้ไหมว่าประเทศไทยยังมีการใช้ไฟฟ้าสำรองอยู่อีกกว่าร้อยละ 25 ในขณะที่เรามีความต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละประมาณร้อยละ 5 ปีไหน

เศรษฐกิจแย่ๆ อย่างปี พ.ศ.2552 มีความต้องการติดลบด้วยซ้ำ ในขณะเดียวกัน การสร้างเขื่อนฮัจจีซึ่งมีกำลังการผลิตไฟฟ้าประมาณ 1,360 เมกกะวัตต์ จะเพิ่มกำลังการผลิตไฟฟ้าติดตั้งในประเทศไทยขึ้นอีกประมาณร้อยละ 5 หรือจะเพียงพอสำหรับการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเพียงปีเดียว ถามว่าคุ้มไหมกับสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดผลกระทบทั้งจากน้ำท่วมป่า การเปลี่ยนแปลงการไหลของน้ำที่จะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำที่พิเศษของกลุ่มแม่น้ำสาละวินอีกมากมาย ยังไม่รวมปัญหาสิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อยในเขตพื้นที่น้ำท่วมฝั่งพม่า ซึ่งจะต้องถูกผลักดันให้อพยพมาฝั่งไทยอีกมาก วิถีชีวิตของชาวบ้านทั้งสองฝั่งประเทศจะเปลี่ยนไปอย่างไร และเปลี่ยนไปอีกไม่รู้กี่สิบปีหรืออาจจะตลอดไป ผมถามจริงๆ เกิดว่า การสร้างเขื่อนในประเทศพม่า โดยมีบริษัทจากประเทศจีนเป็นผู้ลงทุนหลัก จะสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้ประเทศไทยได้จริงๆ หรือ? ย้ำอีกครั้งว่าผมไม่ได้ต่อต้านเขื่อน แต่ประเทศไทยน่าจะถึงเวลาหยุดการสร้างเขื่อนในเขตพื้นที่ป่าได้แล้ว

อวนที่ดูใหญ่และยาวเหยียดเมื่ออยู่บนบก เล็กกลงไปถนัดใจเมื่อลงมาอยู่ในแม่น้ำใหญ่อย่างสาละวิน หมายถึงอวนที่ต้องเป็นอ่าวปิดที่กระแสน้ำไม่แรงจนเกินไปนัก เพราะไม่เช่นนั้นจะดึงอวนสู้กระแสน้ำไม่ไหว เรือทั้งสามลำพายหัวออกสู่มแม่น้ำสาละวิน เล่นทวนน้ำไปสู่จุดหมายที่เป็นอ่าวปิดขนาดเล็กพอที่จะใช้อวนล้อมได้ทั้งหมด และไม่นานก็ถึงอ่าวที่หนึ่ง อวนถูกโรยส่งลงสู่สายน้ำสาละวินที่ว่ากันว่าเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่มีน้ำเย็น

ที่สุด เพราะต้นน้ำมาจากหิมะที่ละลายมาจากเทือกเขาหิมาลัย
พุ่งแห่นะ ผมอยากลองของมานานแล้ว และตั้งใจมากกว่าจะ
กระโดดตูมลงไปเลยให้รู้แล้วรูด และในที่สุดผมก็ได้ตูมสมใจ
“ไม่หนาวเลยครับ” ผมบ่นกับคุณกิตติพงษ์ เพราะไอ้ที่ดำๆมา
ตามลำธารบนเขาสูงนั้น หนาวกว่านี้มากมายนัก “เฮ้ย เอาเฉพาะ
แม่น้ำใหญ่สิ”

“เฮ้หาตินสิ ตีนอยู่ไหน” เสียงทีมลากอวนตะโกนสั่ง
กันโหวกเหวก “อยู่นี่ไงวะ” คนหนึ่งชูเท้าขึ้นพ้นน้ำ จนได้รับคำชม
จากหัวหน้าทีมว่า “ไอ้สั่งตัง” ตีนอวนอยู่ใต้น้ำ ส่วนที่เราลากอยู่
เหนือน้ำ แต่ตอนนี้พื้นด้านล่างเป็นโคลน ตีนอวนที่หนักเพราะมี
โซ่ร้อยอยู่จึงจมลงไปอยู่ในโคลนทำให้ด้านบนลากไม่เข้า วิธีแก้คือ
ต้องลากที่ตีนด้วย...ตีน ผมใช้ตีนควานหาตีนอวนจนเจอแล้วจึง
เกร็งขาออกแรงลากทั้งตีนอวนและตีนตัวเองขึ้นฝั่ง ไม่นานอวน
ก็แคบเข้า พวกที่อยู่บนฝั่งก็เริ่มขยับคว้างและอุปกรณ์จับปลา
มารอ ปลาเล็กปลาน้อยเริ่มดิ้นรนกันที่เหนือน้ำมากขึ้น มีเงาแวบ
ไปแวบมาของปลาขนาดใหญ่ประมาณฟุตกว่าๆอยู่หนึ่งหรือสอง
ตัว นับว่าประสบความสำเร็จพอสมควรสำหรับปากที่หนึ่งของวัน
โดยปลาเด่นๆที่ขึ้นมา เป็นปลาแปบตาแดง ปลาแปบยาว ปลา
สังกะวาดสาละวินที่มีอยู่ด้วยกันสองชนิด อีกสองชนิดเด่นคือปลา
ไข่ออง ปลากลุ่มปลาตะเพียนสีเงินรูปร่างแปลก ปลาที่ใน
ประเทศไทยพบเฉพาะในกลุ่มน้ำสาละวินเท่านั้น ในอวนปากนี้ถึง
แม้จะเป็นปลาสีเงินๆเหมือนกันหมด แต่ถ้ามาดูให้ดีๆจะพบว่า
มีสองชนิด ชนิดหนึ่งที่เกล็ดเล็กกว่าแต่จะโตได้ใหญ่กว่า อาจจะได้
ถึงฟุตกว่าๆ กับอีกชนิดที่มีเกล็ดขนาดใหญ่ แต่ตัวโตเต็มที่
ไม่ใหญ่นัก และตัวที่ผมอยากเห็นจากธรรมชาติมากตัวหนึ่ง เจ้าปลาแค้
หน้าตาแปลกซื่อๆๆๆ มันมีสีเหลืองแต้มดำสีสันสดสวยกว่าเพื่อน
ส่วนเงาขนาดใหญ่ที่แวบไปแวบมา โผล่ขึ้นมาเป็นปลาปลากด

หัวเหลี่ยมตัวเตื่อง สร้างความฮือฮาให้กับทุกคน ปลาทั้งหมดเป็น
ปลาที่หาไม่ยากนักของกลุ่มน้ำสาละวิน

“สังกะวาดกับปลาแปบปล่อยไปก่อนนะครับ ใครจะ
เอาค่อยเก็บปากหลังๆ เก็บไปตอนนี้ได้ยวมันตายหมด” เสียงคุณ
กิตติพงษ์ตะโกนบอกสมาชิก ในขณะที่ช่วยกันคัดปลาในอวน ไม่นาน
เมื่อปลาทั้งหมดถูกเคลียร์ออกจากอวนเราก็เคลื่อนพล
กันต่อ

อวนปากที่สองไม่ค่อยประสบความสำเร็จนักเพราะติด
ตอใต้น้ำ ต้องยกอวนหลบอยู่พักใหญ่ ทำให้ปลาหลุดไปหมด
คราวนี้นอกจากปลาแปบสิบกว่าตัว เราได้สังกะวาดสาละวินใหญ่
ขึ้นมาตัวเดียว มันเป็นปลาที่ผมอยากได้อยู่พอดี จึงขอมานำแพ็คไว้
เห็นมันสภาพดีมาก กะว่าคงจะสามารถพาไปถึงบ้านได้ จึง
ประมาทไม่ได้ถ่ายภาพไว้ น่าเสียดายที่มันประมาทกว่าที่คิด จน
แล้วจนรอดผมก็เลยยังไม่ได้ถ่ายภาพปลาชนิดนี้เป็นๆ

หมายที่สามเป็นแนวหาดทรายใหญ่ ด้านบนเป็นป่าแน่น
ทึบ ผมเดินเล่นไปตามหาดทรายระหว่างที่ทีมลากอวนยังเตรียม
ตัวกันอยู่ ตาเหลือบไปเห็นรอยเท้าสัตว์กับขนาดแก้ง 3 ชุด เป็น
ของตัวใหญ่ 1 ชุดและตัวเล็ก 2 ชุด รอยเท้าใหม่และคมชัดเหมือน
กับเพิ่งเหยียบผ่านไปไม่นาน ผมนึกภาพแก้งตัวเมียที่มีลูกเล็กๆ
สองตัววิ่งขนาบข้างพากันลงมากินน้ำ นึกดีใจว่าป่าบ้านเรายัง
อุดมสมบูรณ์ แต่ในภาพนั้นก็พลันสลายไปเมื่อคุณกิตติพงษ์ชี้
ให้ผมดูฝูงแพะที่วิ่งกันดุกดิกอยู่ตามแนวป่า “แพะป่านะนั่น มัน
หลุดมาจากไหนไม่รู้ แล้วก็อยู่กันอิสระเลย” คุณกิตติพงษ์ว่าอย่าง
นั้น

อวนปากที่สามนอกจากปลาเล็กปลาน้อยเต็มๆแล้ว เรา
ได้ปลากดหัวเหลี่ยมมาเพิ่มอีกตัว และปลาอีกตัวที่ทำให้ทุกคน
ตื่นเต้นก็คือปลาหลดจุดสาละวิน ปลาสวยหายากที่เป็นขวัญใจ

ของทุกคน เพราะปลาตัวเดียวที่ขึ้นมา
มีคนจองหลายคน โชคดีที่อวนปากต่อๆ
มาเราได้ปลาหลดชนิดนี้เพิ่มอีก 3-4 ตัว
ไม่จั่นแย่งกันตาย มีอยู่ตัวหนึ่งขนาด
ประมาณฟุตนิดๆ เรียกว่าเป็นขนาด
กำลังเลี้ยง ผมเจอมันคนแรกในอวน
ปากที่กำลังตั้งอยู่ จึงอาศัยจังหวะซุ่ม
คว้ามันใส่ถุงวิ่งไปแพ็คใส่กล่องโฟมตัว
เองไว้ ฮ่า ฮ่า ฮ่า

กับข้าวมือเที่ยงเป็นหมูทอด ไก่ทอด
และข้าวแฉะๆ ถูกใจผมมาก ผมยืนกิน
อยู่ในแม่น้ำสาละวินอย่างมีความสุข
มากๆ อวนปากต่อๆมา ไม่เจออะไร

ปลาแค้กับปลาหลดจุดสาละวินขนาดใหญ่ที่พอลำนำมายกที่ท่าเรือแม่ลาแลบ

แปลกไปกว่าอวนแรกๆ มีตัวที่ขึ้นมาฮือฮาหน่อยก็คือเจ้าปลาเวียนสาละวิน ซึ่งโตได้เป็นเมตร ตัวนี้เจ้าของหริภุญธรก็ติดพวงจอบไปเรียบร้อยแล้ว จนเกือบ 4 โมงเย็น เรือจึงมาถึงท่าที่บ้านแม่สามแลบ สำหรับผมแล้วจะว่าผิดหวัง ก็ผิดนิดหน่อย เพราะการตีอวนในสภาพพื้นที่เป็นอ่าวปิด ไม่ว่าจะกี่จุดๆ ก็ได้แต่ปลาเดิมๆ ขึ้นมา และผมก็ยังไม่ได้เห็นปลาอีกหลายชนิดมากๆ ของลุ่มแม่น้ำสาละวิน ก่อนมาผมหวังว่าจะได้ปลามาถ่ายภาพเพิ่มเติมชุดปลาน้ำจืดไทยสัก 10 ชนิด แต่นี่เพิ่งได้แค่ 2 เอง

ที่ท่าเรือ เรือหาปลาลำหนึ่งเพิ่งเข้าเทียบท่าพอดี พอเห็นกลุ่มนักเที่ยว จึงนำปลามาเสนอขาย มีทั้งปลาแค้ยักซ์ (ตัวนี้เจ้าทોકดีใจมากที่ได้เห็น) และปลากดคังสาละวินตัวเชื่อง (ตัวนี้ผมดีใจมากที่ได้เห็น) มันยังมีชีวิตอยู่ถึงแม้จะอ่อนแรงเต็มที่ น้ำเสียตายที่มันตัวใหญ่เกินกว่าที่จะพากลับบ้านด้วยได้ ผมจึงได้แต่ถ่ายรูปมันไว้ ก่อนไปช่วยสมาชิกร่วมทริปขนของขึ้นไปเก็บที่รถกว่าจะเสร็จก็อีกเกือบๆ ชั่วโมง

ตามแผน เราจะไปแวะเปลี่ยนน้ำปลากันที่ลำห้วยทางลัด รถของชาวคณะบางคน ไต่ขึ้นตลิ่งทรายชันๆ ไม่ได้ จึงต้องอ้อมไปตามลำห้วย รถของผมนั้นได้เพราะเป็น 4x4 ก็เลยลุยขึ้นไปผ่านตัวหมู่บ้าน และที่หน้าตึกแถวแห่งหนึ่ง เราก็พบเจ้าปลาแค้ยักซ์กับปลากดคังสาละวินที่ท่าเรือนอนอยู่ เข้าใจว่าเจ้าของบ้านคงซื้อไว้ ผมก็เลยจอดรถลงไปขอถ่ายรูป ในระหว่างนั้น ตาก็เหลือบไปเห็นตู้ปลาเล็กๆ ในบ้าน จึงเดินไปดู ก็ต้องรีบวิ่งแจ้นออกมาตามเจ้าทોકไปตูกดคังสาละวินขนาดสักฟุตกว่าๆ เรียกว่าเป็นขนาดที่กำลังน่ารักและพากลับบ้านได้สบายมาก “พี่ครับขอซื้อได้ไหมครับ ปลากดในตู้” ผมถามเจ้าของบ้าน “อ้อ! ไม่ขาย ผมตกมาเอง เอามาเลี้ยงเล่น” เจ้าของบ้านตอบ “อยากได้มากเลยพี่ ขับรถมาจากกรุงเทพฯ มาหานี่แหละ” ผมอ้อน แต่แกยังใจแข็ง ผมไม่รู้จะทำยังไงก็เลยไปยืนถ่ายภาพมันในตู้ แต่สภาพตู้ก็ไม่อำนวยนัก จึงต้องใช้หลายกระบวนท่าพยายามอยู่พักใหญ่ ไม่สวยไม่สำเร็จต้องตามเจ้าทોકไปช่วย เจ้าของบ้านคงรำคาญ และเห็นใจ จึงยอมยกปลาให้ผมในที่สุด ขอขอบคุณรับบบบ

ที่ลำธารเปลี่ยนน้ำ ผมยกเจ้ากดคังไปอวดสมาชิกคนอื่นให้น้ำลายหก แล้วก็รีบแพ็คใส่ถุงเก็บใส่รถ เราใช้เวลาอาบน้ำล้างตัว เปลี่ยนน้ำให้ปลากันอยู่ตรงนี้อีกครู่ใหญ่ ตรงนี้ผมพบว่ามีปลาอีก 2 ชนิดที่ผมมองข้ามไป ชนิดแรกเป็นปลาตัวสีเงินๆ มองเผินๆ เหมือนปลาตะเพียนขาวธรรมดา แต่ตัวของมันแบนข้างมากกว่า

และจริงๆ แล้วเป็นญาติของปลาตะพาก ปลาสีเงินๆ ชนิดนี้ไม่มีใครสนใจ มันเลยถูกคัดแยกรวมไว้ในถัง “ปลาไม่รู้จะทำยังไงต่อดี ใครหยิบใส่ถุงมาพะ” ที่วางอยู่กลางลำธาร ผมเดินไปเห็น เลยเก็บใส่ถุงมา 2 ตัวก่อนที่จะปล่อยที่เหลือไป ส่วนอีกชนิดคือปลาแป้นเล็ก ที่เป็นชนิดที่พบในแม่น้ำสาละวิน เป็นปลาอีกชนิดที่ผมยังไม่มีความรู้เลย! เจ้าทોકใช้โอกาสที่ตัวเองมดยาลงปลาไม่เป็นเดินทอดน่องหาน้ำหมึกอีกชนิดที่พบในกลุ่มน้ำสาละวิน แต่ไม่พบ กลับกลายเป็นผมที่พบปลาตัวเป้าหมายอีกชนิด ตัวนี้อยู่ในถุงน้ำขุ่นๆ ถุงหนึ่ง แต่ด้วยจังหวะซุลมุน มันหลุดรอดสายตาผมไป ตามเจออีกทีที่จุดจุกหลังจากมันเปลี่ยนมือไปสามรอบ แต่เจ้าของร้านก็ไม่ยอมขายให้ผมเสียแล้ว เฮ้! เป็ด

จุดที่เราเปลี่ยนน้ำเป็นลำธารใกล้หมู่บ้าน รถผ่านไปผ่านมาพอสมควร ถ้าเป็นมอเตอร์ไซด์คนซ้อนจะต้องลงลุยน้ำข้ามใน ขณะที่คนขับก็ขับโยกเขยักข้ามมา ตอนที่ผมกับทોકเตรียมตัวจะกลับ หนุ่มน้อยคนหนึ่งขับมอเตอร์ไซด์มาถึงฝั่ง ก็ปล่อยให้พี่สาวลงเดินข้ามลำธาร “ไอน์ณณ ผิวพมานัยย์ตาแขกในตำนาน” บักทોકสะกิดผมให้หันไปดู ก่อนที่สองคนจะรีบวิ่งกลับไปที่รถ คราวล่องจะมานั่งสาวน่ารักในตำนาน แต่เข้าไป เธอกลับขึ้นซ้อนท้ายน้องชายไปอีกแล้ว “ณณณตามไป ณณณตามไปถ่ายรูปมาให้ได้” เสียงหนุ่มจากบ้านโป่งตะโกนสั่ง ผมกับทોકเลยรีบโบกมือลา ออกรถไล่ตามไปจนทันที่ลำธารสาม น้องสาวยืนอายๆ ให้เราถ่ายอยู่สักพัก แต่ด้วยแสงที่แสนจะจำกัดจำเขี่ยยามเย็น และ/หรือ อาจจะเป็นเพราะตากล้องมือสั่นเอง ภาพจึงออกมาไม่ชัดสักภาพเลยเชียว

พระจันทร์เต็มดวงกลมโตมาก อยู่ตรงกับแนวถนนราวกับว่าถ้าขับไปอีกหน่อยเราคงไปถึงพระจันทร์ได้ไม่ยากนัก “พระจันทร์ดวงใหญ่ดีวะ” บักทોકที่สังเกตเห็นเหมือนกันเอ่ยขึ้นทางกลับรถแล้วหันไปถามภูเขา แต่ในที่สุดแล้วเมื่อเป็นทางตรงก็ดูเหมือนจะมุ่งหน้าหาพระจันทร์เสียทุกครั้งไป เราขับรถไปเรื่อยๆ ในขณะที่พระจันทร์ก็ลอยสูงขึ้นไปทุกที ยิ่งสูงก็ยิ่งดูเล็กลง เพราะยิ่งไกลไปจากโลกมากขึ้น ทั้ๆ ที่พระจันทร์ก็ดวงเท่าเดิม ผมนึกไปถึงแม่น้ำสาละวิน บางทีปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับแม่น้ำอิสรเสรีสายสุดท้าย สิ่งมีชีวิตและผู้คนรอบๆ แม่น้ำแห่งนี้ อาจจะถูกกลืนเล็กไปสำหรับหลายๆ คนที่จะเห็น ทั้ๆ ที่ปัญหาไม่ได้เล็กลงไปเลยแม้แต่นิดเดียว

ขอขอบคุณ

คุณกิตติพงษ์ เจริญ และคณะที่จัดทริปนี้และเลี้ยงดูอุปเสื่อเป็นอย่างดี พี่น้องร่วมทริปทุกท่าน